

Научно-истражувачки проект

РАЗВИВАЊЕ НА МЕЃУКУЛТУРНИТЕ ПРАГМАТИЧКИ ИСТРАЖУВАЊА И ИСТРАЖУВАЊАТА НА ПРАГМАТИКАТА НА МЕЃУЈАЗИКОТ И НИВНО ПОВРЗУВАЊЕ СО ПРАКТИКАТА

Истражувачки тим

Главен истражувач: проф. д-р Марија Кусевска

Истражувачи: проф. д-р Билјана Ивановска, проф. д-р Нина Даскаловска, проф. д-р Марија Леонтиќ

Млади истражувачи: м-р Драган Донев, м-р Наталија Поп Зариева, м-р Марица Тасевска, м-р Крсте Илиев

Собирачи на истражувачки материјал – студенти од втор циклус: Сандра Доневска, Викторија Мрмеска, Ирена Павлова, Марија Гркова, Семина Бекир, Деспина Минова

Вовед

Современиот начин на живеење и зголемената комуникација со луѓе од различни култури ја наметнува потребата за стекнување поголеми знаења за општествените вредности, начините на организација и комуникација во тие земји, но и за подобро разбирања на општествените вредности и форми во нашата земја. Јазикот, како средство за комуникација, е изграден врз основа на овие норми и со тоа ни овозможува да комуницираме на начин прифатлив во општеството. Но тие норми не се очигледни ниту за родените говорители, а уште помалку за неродените говорители. Постои потреба за систематско истражување на формите и значењата преку кои културните и општествените вредности се изразуваат во јазикот.

Во моментот, прагматичките истражувања засилено се спроведуваат во сите развиени земји. Тие се сметаат за значајни извори на информации за тоа како општеството е организирано и кои се културните сфаќања и вредности (Arundale, 2006; Beeching, 2016; Jiang, 2000; Kádár & Bargiella-Chiappini, 2011; Kecskes, 2014; Mills, 2009; Clemen, 2010), какви когнитивни процеси се во игра при кодирање и декодирање на пораката (Austin, 1962; Baumgarten & House, 2010; Caffi, 2007), како учесниците ја градат својата улога во комуникацијата, кои се нивните скриени намери и како ги реализираат (Hearit, 2006). Во нашата земја, за жал, овој вид на истражувања се сè уште ретки, се сведуваат на индивидуални обиди (Кусевска, 2012; Кусевска, Трајкова, Нешковска, & Смичковска, 2014; Кусевска, Ивановска, & Даскаловска, 2017, Стефановски, 1996) и доколку ги има, тешко се доаѓа до информациите за нив. Очигледно е дека постои потреба од зголемување на прагматичките истражување и обезбедување достапност до нив.

Целта на нашиот претходен проект од оваа област „Улогата на експлицитните инструкции за стекнување прагматичка компетенција при учењето англиски и германски јазик“ имаше за цел да пополни дел од оваа празнина. Сознанијата и искуствата добиени преку него потврдија дека постои потреба од засилување на

прагматичките истражувања во нашата земја и отварање нови теми; развивање нови, модерни методи за собирање истражувачки материјал и негова обработка; поврзување на ваквите теориски истражувања со практиката; и од споделување на искуствата од овие истражувања и нивна достапност за јавноста.

Прагматичките истражувања не се чист лингвистички напор без практична примена. Тие се многу значајни за јазичното образование, креирањето курикулуми и создавање соодветни методи за усвојување на прагматичките вештини (Cohen, 2017; Gesuato, Bianchi & Cheng, 2015; Greer, Tatsuki, & Roevers, 2013; Ishihara & Cohen, 2010; Kasper & Rose, 2002; Schmidt, 1993). Како такви, тие се вклучени и во Заедничката европска рамка на референтни нивоа (Council of Europe, 2001). Значајни се и за сите оние кои имаат потреба да комуницираат со припадници на други културни заедници при посета на конференции, семинари, бизнис и дипломатски средби, и сл. (Angouri & Locher, 2012; Bardovi-Harlig & Hartford, 1993; Marra, 2012).

Предложени истражувања

Цели на проектот Во согласност со претходно изнесеното, целите на овој проект се следните:

- зголемување на базата на меѓукултурни и интеркултурни прагматички проучувања и проучувања на прагматиката на меѓујазикот на изучувачите на странски јазици кои ќе ги споредуваат прагматичките норми во македонската јазична заедница со другите јазични заедници, како и начините на кои македонските говорители воопшто, како и македонските изучувачи на странските јазици посебно, се справуваат со предизвиците на меѓукултурната и интеркултурната прагматика;
- развивање современи методи за собирање и анализирање на говорен јазичен материјал кои ќе придонесат за добивање валидни резултати;
- поврзување на прагматичките истражувања со практичните потреби во општеството.

Поконкретно, при реализацијата на проектот ќе се истражува следното:

1. говорни чинови, прагматички и дискурсни маркери и други јазичните средства кои говорителите ги користат за пренесување на пораката и постигнување на својата комуникациска цел. Јазичните средства кои се предмет на истражување ќе се разгледуваат во рамките на целосен говорен дискурс со цел да се испита организацијата на конверзацијата и начините на преговарање и постигнување на целите;
2. на кој начин изразувањето на македонските говорители на странскиот јазик се разликува од изразувањето на родените говорители на тој јазик и кои се причините за прагматичкиот неуспех, т.е. зошто македонските говорители понекогаш не успеваат да ги пренесат своите ставови, мислења и цели во меѓукултурната и интеркултурната комуникација;
3. кои психолошки процеси учествуваат во формулирањето на пораката на странскиот јазик;
4. кои методи се соодветни за собирање на јазичниот корпус за анализа на говорниот јазик и како овие методи влијаат врз добиените резултати. За таа цел ќе се користат

повеќе методи за собирање на јазичниот материјал и ќе се споредуваат резултатите добиени со нив.

Испитаници При собирање на јазичниот материјал ќе бидат вклучени говорители со мајчин јазик македонски, говорители со мајчин јазик англиски, германски и турски како и македонски изучувачи на англискиот, германскиот и турскиот како странски јазици.

Методи на собирање на јазичниот материјал Собирањето јазичен материјал за истражување говорен јазик претставува комплексен потфат и бара многу време и енергија. Постои општ став дека Прашалникот за пополнување дискурс е корисен за проверка, но само тогаш кога се применуваат и други методи. Методот на собирање *природен говор* е најверодостоен, но со него тешко може да се собере доволно количество примероци од она што се истражува. Затоа се применуваат и методот на собирање *спонтан говор* и методот на *поттикнат* говор. Заради обединување на сите три групи испитаници (македонски, странски и македонски изучувачи) најмногу ќе се користи спонтан говор. Спонтаниот говор се собира во експериментална средина, но испитаниците не се свесни што во нивниот говор се набљудува. Тие се организирани, а сепак спонтани. Покрај овие, ќе се користат и целосно контролирани ситуации, како на пример игра по улоги, усни прашалници за пополнување на дискурс, набљудување, водење белешки, водење дневници, прашалници со примена на Ликертова скала, интервјуа и сл. Собраниот материјал ќе се транскрибира и ќе се подготви за обработка. За родените говорители на англискиот и германскиот јазик ќе се користат веќе направени корпуси (Британски национален корпус, Американски национален корпус, Лундски корпус, LINDSEI корпусот, корпусот на Осло, и др.). Анализата на овој материјал ќе се врши со методи за квантитативна и квалитативна анализа. Вака собраниот материјал ќе се искористи како почетна база за креирање истражувачки, споредбени (компаративни) корпуси на меѓујазикот на македонските изучувачи на странските јазици кои ќе се истражуваат и корпус за македонскиот како мајчин јазик кои ќе може понатаму да се надоградува и да се користат за други истражувања, за организирање активности во наставата и за други практични потреби. Јазичните истражувања врз основа на корпуси е еден од најмодерните приоди на полето на лингвистиката. Кај нас тој приод е сè уште не е развиен.

Реализација на проектот

За време на реализацијата на проектот ќе се изведуваат следните активности:

1. *Подготовка за започнување на проектот* која вклучува изработка на Формулар за учество за испитаниците, дефинирање на прагматичките карактеристики кои ќе се истражуваат, дефинирање на методите и изработка на инструментите за собирање на јазичниот материјал, правење упатство за начините на собирање говорен материјал и негова обработка, пилотирање на методите и дополнување на упатствата.
2. *Запознавање на учесниците* со проектот и придобивките од него и потпишување на Формуларот за учество. Изучувачите на странските јазици ќе изработат тест за определување на нивото на познавање на јазикот (*Quick Placement Test*, Oxford University Press and University of Cambridge Local Examinations Syndicate).

3. *Собирање на јазичниот материјал* со помош на претходно предвидените методи и инструменти и негова транскрипција и организација во вид на јазичен корпус.
4. *Анализа на собраниот материјал* и изработка на студии релевантни за интеркултурната комуникација, креирањето наставни програми и модернизацијата на наставата по странски јазици.
5. *Издавање на книга* во која ќе се опишат резултатите и искуствата од истражувањето. Во неа ќе бидат вклучени и конкретни упатства за составувачите на наставните програми и препораки за учесниците во интеркултурната комуникација.
6. *Иницирање на составување компаративен јазичен корпус*, кој понатаму ќе може да се надградува, да се користи за други истражувања и да се проширува со други јазици.

Временска рамка

Гореопишаните активности ќе бидат распределени во следнава временска рамка:

Месеци 1-4: Подготовка за започнување на проектот (точка 1), запознавање на учесниците со проектот и спроведување на тестот за определување на нивото на познавање на странскиот јазик (точка 2).

Месеци 5-12: Собирање на јазичниот материјал со помош на претходно предвидените методи и инструменти и негова транскрипција и организација (точка 3).

Месеци 13-18: Анализа на собраниот материјал и изработка на релевантни студии (точка 4).

Месеци 19-24: Издавање на книга (точка 5) и иницирање на составување компаративен јазичен корпус (точка 6).

Литература

- Angouri, J., & Locher, M. A. (2012). Theorising disagreement. *Journal of Pragmatics* 44, 1549-1553.
- Arundale, B. R. (2006). Face as relational and interactional: A communication framework for research on face, facework, and politeness. *Journal of Politeness Research* 2, 193-2016.
- Austin, J. L. (1962). *How to do things with words*. Oxford: Oxford University Press.
- Bardovi-Harlig, K., & Hartford, B. S. (1993). Learning the rules of academic talk: A longitudinal study of pragmatic change. *Studies in Second Language Acquisition* 15, 279-304.
- Baumgarten, N., & House, J. (2010). I think and I don't know in English as lingua franca and native English discourse. *Journal of Pragmatics* 42, 1184–1200.
- Beeching, K. (2016). *Pragmatic markers: Meaning in social interaction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Caffi, C. (2007). *Mitigation*. New York: ELSEVIER.
- Clemen, G. (2010). The concept of hedging: Origins, approaches and definitions. Bo R. Markkanen, & H. Schröder, *Research in text theory. Hedging and discourse:*

- Approaches to the analysis of a pragmatic phenomenon in academic texts* (стр. 235-256). Munchen, DEU: Walter de Gruyter.
- Cohen, A. D. (2017). Teaching and learning second language pragmatics. Bo E. Hinkel, *Handbook of research in second language teaching and learning*, Vol. 3 (стр. 428-452). New York: Routledge.
- Council of Europe. (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gesuato, S., Bianchi, F., & Cheng, W. (2015). *Teaching, Learning and Investigating Pragmatics: Principles, Methods and Practices*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- Greer, T., Tatsuki, D., & Roever, C. (2013). *Pragmatics and language learning*. Honolulu: University of Hawai'i, National Foreign Language Resource Center.
- Hearit, K. M. (2006). *Crisis Management by Apology: Corporate Responses to Allegations of Wrongdoing*. London: Routledge.
- Ishihara, N., & Cohen, A. (2010). *Teaching and learning pragmatics: Where language and culture meet*. London: Longman.
- Jiang, W. (2000). The relationship between culture and language. *English Language Teaching Journal* 54, 328-334.
- Kádár, D. Z., & Bargiella-Chiappini, F. (2011). *Politeness across cultures*. New York: Palgrave Macmillan.
- Kasper, G., & Rose, K. R. (2002). *Pragmatic development in a second language*. Oxford: Blackwell.
- Kecskes, I. (2014). *Intercultural pragmatics*. Oxford: Oxford University Press.
- Marra, M. (2012). Disagreeing without being disagreeable: negotiating workplace communities as an outsider. *Journal of Pragmatics* 44 (12), 1580-1590.
- Mills, S. (2009). Impoliteness in cultural context. *Journal of Pragmatics* 41, 1047-1060.
- Schmidt, R. (1993). Consciousness, learning and interlanguage pragmatics. Bo G. Kasper, & S. Blum-Kulka, *Interlanguage pragmatics* (стр. 21-42). Oxford: Oxford University Press..
- Кусевска, М. (2012). *Меѓукултурна прагматика. Несогласување во усната комуникација: англиски и македонски*. Скопје: Академски печат.
- Кусевска, М., Ивановска, Б., & Даскаловска, Н. (2017). *Прагматичка компетенција кај македонските изучувачи на англискиот и на германскиот јазик*. Штип: Универзитет „Гоце Делчев“-Штип.
- Кусевска, М., Трајкова, З., Нешковска, С., & Смичковска, Ф. (2014). *Говорни чинови: барање, заблагодарување, извинување, приговарање*. Скопје: Академски печат.
- Митковска, Л., Кусевска, М., & Бужаровска, Е. (2013). *Корпусни истражувања на англискиот меѓујазик на македонските изучувачи*. Скопје: Прв приватен универзитет-ФОН.
- Стефановски, Љ. (1996). Етнографија на говорот, деминутивот и културата. *Lettre Internationale*, 82-86.